

TEZA:

Argumentacja Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego, przyznająca właściwym organom samorządu radców prawnych kompetencje w zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych wyłącznie na płaszczyźnie związanej z wykonywaniem zawodu, musi spotkać się ze zdecydowanie negatywną reakcją Wyższego Sądu Dyscyplinarnego. Każda osoba, która decyduje się wykonywać zawód zaufania publicznego, związany z ochroną praw i wolności innych podmiotów, musi mieć świadomość, że wiąże się to z koniecznością respektowania pewnych podwyższonych standardów postępowania. Są one wymagane nie tylko w działalności zawodowej, lecz także w życiu prywatnym. Dlatego należało uchylić orzeczenie sądu pierwszej instancji, uniewinniające radcę prawnego i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania.

WO – 178/22

ORZECZENIE

z dnia 13 grudnia 2022 r.

**Wyższy Sąd Dyscyplinarny Krajowej Izby Radców Prawnych w Warszawie
w składzie:**

Przewodniczący: S WSD Marta Stryjek (sprawozdawca)

Sędziowie: S WSD Jerzy Wasiluk

S WSD Adam Lonty

Protokolant: Piotr Ciepiński

przy udziale Zastępcy Głównego Rzecznika Dyscyplinarnego Alicji Kujawy po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2022 r. w Warszawie na rozprawie sprawy radcy prawnego K. G., wpisanego na listę radców prawnych prowadzoną przez Radę Okręgową Izby Radców Prawnych pod numerem wpisu (...)

obwinionego o to, że:

1. 24 lutego 2020 r. w (...) uczestnicząc w posiedzeniu Zespołu (...) z siedzibą w (...) ., podjął wspólnie z pozostałymi Członkami Zespołu Uchwałę odrzucającą przedłożone przez (...) sprawozdanie finansowe z działalności Zarządu (...) w (...) za rok obrotowy 2019, a następnie w punkcie IX uzasadnienia do tejże Uchwały zawarł zniesławiającą ocenę pracy księgowej E. H., poprzez wpisanie następującego stwierdzenia: „Dotychczasowe spostrzeżenia i wnioski członków Zespołu prowadzą do wniosku, że Pani E. H. nie ma jakichkolwiek kompetencji formalnych oraz merytorycznych do zajmowania stanowiska głównej księgowej”, które to działanie

zdyskredytowało go w opinii publicznej i podważyło zaufanie do zawodu radcy prawnego, tj. naruszenia art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 11 ust. 1 i 2 Kerp;

2. 26 lutego 2020 r. w (...) przesłał ze swojego oficjalnego adresu mailowego Kancelarii – (...). Uchwałę z 24.02.2020 r. odrzucającą przedłożone przez (...) sprawozdanie finansowe z działalności Zarządu (...) w (...) za rok obrotowy 2019 r. wraz z uzasadnieniem zawierającym zniesławiającą ocenę pracy księgowej E. H., do ponad 150 osób zarówno bezpośrednio jak pośrednio związanych z działalnością (...), powodując w ten sposób, że Pani E. H. została zdyskredytowana w oczach tychże osób jako księgowa, które to działanie zdyskredytowało go w opinii publicznej i podważyło zaufanie do zawodu radcy prawnego, tj. naruszenia art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 11 ust. 1 i 2 Kerp z powodu odwołania Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 30 sierpnia 2022 r. od orzeczenia Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych z dnia 9 czerwca 2022 r. (sygn. akt: D 70/XI/22)

orzeka:

- 1. uchyla zaskarżone orzeczenie w całości i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Okręgowemu Sądowi Dyscyplinarnemu Okręgowej Izby Radców Prawnych w (...);**
2. na podstawie art. 70⁶ ust. 2 zdanie drugie ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych kosztami postępowania przed Wyższym Sądem Dyscyplinarnym obciąża Krajową Izbę Radców Prawnych.

Uzasadnienie

Orzeczeniem z dnia 9 czerwca 2022 r. Okręgowy Sąd Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych (dalej także jako „OSD”) uniewinnił radcę prawnego K. G. (dalej „Obwiniony”) od postawionych dwóch zarzutów, a mianowicie tego, że:

1. 24 lutego 2020 r. w (...) uczestnicząc w posiedzeniu Zespołu (...) w (...) z siedzibą w (...), podjął wspólnie z pozostałymi Członkami Zespołu Uchwałę odrzucającą przedłożone przez (...) sprawozdanie finansowe z działalności Zarządu (...) w (...) za rok obrotowy 2019, a następnie w punkcie IX uzasadnienia do tejże Uchwały zawarł zniesławiającą ocenę pracy księgowej E. H., poprzez wpisanie następującego stwierdzenia: „Dotychczasowe spostrzeżenia i wnioski członków

Zespołu prowadzą do wniosku, że Pani E. H. nie ma jakichkolwiek kompetencji formalnych oraz merytorycznych do zajmowania stanowiska głównej księgowej”, które to działanie zdyskredytowało go w opinii publicznej i podważyło zaufanie do zawodu radcy prawnego, tj. naruszenia art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 11 ust. 1 i 2 Kerp oraz tego, że

2. 26 lutego 2020 r. w (...) przesłał ze swojego oficjalnego adresu mailowego Kancelarii – (...), Uchwałę z 24.02.2020 r. odrzucającą przedłożone przez (...) sprawozdanie finansowe z działalności Zarządu (...) w (...) za rok obrotowy 2019 r. wraz z uzasadnieniem zawierającym zniesławiającą ocenę pracy księgowej E. H., do ponad 150 osób zarówno bezpośrednio jak pośrednio związanych z działalnością (...), powodując w ten sposób, że Pani E. H. została zdyskredytowana w oczach tychże osób jako księgowa, które to działanie zdyskredytowało go w opinii publicznej i podważyło zaufanie do zawodu radcy prawnego, tj. naruszenia art. 64 ust. 1 pkt 1 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 11 ust. 1 i 2 Kerp.

W konsekwencji uniewinnienia kosztami postępowania pierwszoinstancyjnego została obciążona Okręgowa Izba Radców Prawnych.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Okręgowej Izby Radców Prawnych, wnosząc w terminie odwołanie. Orzeczeniu OSD zostały postawione następujące zarzuty:

1. zarzut błędu w ustaleniach faktycznych polegający na bezzasadnym przyjęciu, że:

- działanie Obwinionego objęte zarzutami dotyczące życia prywatnego radcy prawnego zwalnia radcę prawnego z obowiązku dbania o godność zawodu,

- przesłanie korespondencji dotyczącej działalności w związku łowieckim z adresu kancelarii jest wyłącznie czynnością czysto techniczną,

- Obwiniony w swojej działalności w ramach (...) posiada taki sam zakres wolności, jaki przysługuje każdemu obywatelowi, wobec czego w związku z wykonywaniem tych czynności zasady etyki radcy prawnego nie obowiązują osoby mającej status radcy prawnego, podczas gdy osoba wykonująca zawód zaufania publicznego zobowiązana jest do wykonywania wszelkich nałożonych na nią obowiązków związanych ze świadczeniem pomocy prawnej, jak i z prywatnych zobowiązań w sposób zgodny z dobrymi zasadami i uczciwością;

2. obraży prawa materialnego mającej wpływ na treść orzeczenia, tj. jest art. 64 ust. 1 ustawy o

radcach prawnych w związku z art. 11 KERP przez dokonanie nieprawidłowej wykładni i w konsekwencji uznanie, że ma on zastosowanie wyłącznie w zakresie czynności związanych bezpośrednio z wykonywaniem zawodu przez radcę prawnego, zaś działanie radcy prawnego, które nie jest związane bezpośrednio z wykonywaniem zawodu znajduje się poza kompetencją władz samorządu;

3. obrazy prawa materialnego mającej wpływ na treść wydanego orzeczenia, to jest art. 67 ustawy o radcach prawnych w związku z art. 11 KERP, przez przyjęcie, że sam fakt niepociągnięcia Obwinionego do odpowiedzialności dyscyplinarnej na gruncie Prawa łowieckiego, przesądza o tym, że nie popełnił on deliktu dyscyplinarnego przewidzianego przez KERP;

4. obrazy prawa procesowego, tj. art. 7 Kpk w związku z art. 74¹ ustawy o radcach prawnych przez naruszenie zasad logicznego rozumowania i wyłączne oparcie się na wyjaśnieniach Obwinionego z pominięciem wszystkich pozostałych okoliczności stanu faktycznego.

W konsekwencji postawionych zarzutów Odwołujący wniósł o uchylenie orzeczenia OSD i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji. Dla porządku wskazać należy, że odwołanie nie zawiera wskazania odnośnie do kierunku zaskarżenia, jednak postawione zarzuty i żądania nie pozostawiają wątpliwości, że jest to odwołanie wniesione na niekorzyść Obwinionego.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

1. Tytułem wprowadzenia do rozważań Sądu ad quem należy przypomnieć, że zgodnie z art. 433 § 1 Kpk (stosowanym w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, dalej „ustawa o radcach prawnych”), sąd odwoławczy zasadniczo rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a jeżeli w środku odwoławczym zostały wskazane zarzuty stawiane rozstrzygnięciu - również w granicach podniesionych zarzutów. Powyższa reguła oznacza, że w zasadzie to strona odwołująca się programuje zakres kontroli odwoławczej. W świetle tej okoliczności, dla swobodnego oczyszczenia przedpola, Wyższy Sąd Dyscyplinarny zmuszony jest uporządkować postawione orzeczeniu OSD zarzuty. Wśród zarzutów odwoławczych znalazły się bowiem i te dotyczące ustaleń stanu faktycznego, obrazy prawa procesowego, jak i naruszenia prawa materialnego. Zdekodowanie rzeczywiście postawionych przez Odwołującego zarzutów w istocie prowadzi do zanegowania prawidłowości zastosowania przez OSD norm prawa materialnego. Trzeba bowiem wskazać, ponieważ ma to znaczenie dla prawidłowego zastosowania art. 457 § 3 Kpk i wynikającego z niego obowiązku jasnego przedstawienia motywów rozstrzygnięcia Sądu II

instancji, że Autor odwołania sformułował kilka zarzutów, jednakże nie uczynił zadość zasadzie, że jedno uchybienie to jeden zarzut. Trzeba bowiem odróżniać uchybienie od jego następstw. Jedno uchybienie nie powinno stanowić podstawy formułowania wielu zarzutów pomimo jego oddziaływania na inne obszary wyroku (por. D. Świecki, Konstrukcja apelacji jako środka odwoławczego w procesie karnym, Warszawa 2018, s. 86 i n.). Dalej wskazać należy, że Odwołujący formułując zarzut błędnej rekonstrukcji zdarzeń faktycznych (błędu w ustaleniach faktycznych) nie wskazał, które istotne dla sprawy niniejszej wycinki rzeczywistości (i w jaki sposób) nie zostały odtworzone na poziomie orzeczenia Sądu I instancji w sposób prawidłowy. W istocie polemika odwoławcza z zaskarżonym rozstrzygnięciem sprowadza się do zanegowania przyjętej przez OSD oceny prawnej, iż czyny (zdarzenia) poddawane prawnodyscyplinarnemu wartościowaniu jako dotyczące sfery życia prywatnego a priori wykluczają możliwość ponoszenia odpowiedzialności dyscyplinarnej. Z tego powodu Wyższy Sąd Dyscyplinarny koncentruje się na postawionych zarzutach obrazy prawa materialnego. Wyższy Sąd Dyscyplinarny nie znajduje podstaw do przyjęcia, że stan faktyczny sprawy nie został ustalony przez OSD w sposób prawidłowy. Ustalenia te w zakresie istotnym dla sprawy niniejszej są dokonane zgodnie z procesowymi regułami gry mającymi zastosowanie w sprawach dyscyplinarnych.

2. Po tych uwagach wstępnych przejść należy do analizy zasadności odwołania. Retoryka OSD sprowadzająca się do wyrażenia poglądu przyznającego właściwym organom samorządu radców prawnych kompetencje dotyczące wymierzania odpowiedzialności dyscyplinarnej radców prawnych wyłącznie na płaszczyźnie związanej z wykonywaniem zawodu radcy prawnego musi spotkać się ze zdecydowaną negatywną reakcją Sądu wyższej instancji.

Abstrahując od faktu, że powołany przez OSD wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 maja 2000 r. (sygn. akt III RN 162/99) w żadnej mierze nie uzasadnia stanowiska OSD, jakoby „naganne zachowanie radcy prawnego w sprawach prywatnych nie podlegało ocenie w postępowaniu dyscyplinarnym”, to rezultat wykładni przyjętej przez Sąd I instancji nie dałby się pogodzić tak z treścią art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, jak i art. 11 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, stanowiącego załącznik do uchwały Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r. w sprawie Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (dalej „KERP”).

Umknęło generalnej uwadze Sądu I instancji, że wśród przesłanek odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego w art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych znajdują się także przesłanki niezwiązane z wykonywaniem zawodu radcy prawnego, jak np. postępowanie sprzeczne z prawem lub godnością zawodu. Ustawodawca nie ograniczył (czy należałoby raczej rzec - nie związał) wskazanych przesłanek odpowiedzialności dyscyplinarnej wyłącznie do

wykonywania zawodu radcy prawnego. Oznacza to, że na przykład do naruszenia godności zawodu może dojść w związku z wykonywaniem zawodu radcy prawnego, ale również w sferze działań pozazawodowych (np. w przestrzeni prywatnej). Także, jak wskazano wyżej, poglądy OSD kolidują z treścią art. 11 KERP, który zobowiązuje przecież radcę prawnego do dbania o godność zawodu „nie tylko przy wykonywaniu czynności zawodowych, ale również w działalności publicznej i w życiu prywatnym”. Stanowisko OSD mogłoby oznaczać, że brak byłoby racjonalnego uzasadnienia dla istnienia tej normy w KERP.

3. Powyższe uwagi o charakterze wprowadzającym można jedynie wzmocnić o słuszne wywody odwołania, iż każda osoba, która decyduje się wykonywać zawód zaufania publicznego, związany z ochroną praw i wolności innych podmiotów, musi mieć świadomość, że wiąże się to z koniecznością respektowania pewnych podwyższonych standardów postępowania. Są one wymagane nie tylko w działalności zawodowej, lecz także w życiu prywatnym. Zachowanie radcy prawnego powinno być wzorem postępowania dla innych członków danej społeczności (vide postanowienie SN z dnia 10 lutego 2021 r., sygn.. akt II DK 41/21). Nie można - jak sugeruje OSD - w sposób bezwiedny wywodzić braku konieczności działania przez radcę prawnego ze standardami wyższymi niż przeciętne z uprawnień przysługujących „każdemu człowiekowi i obywatelowi”. Oczywiście co do zasady osoba będąca radcą prawnym z ogółu swoich uprawnień korzystać może, ale ten sposób korzystania nie powinien dyskredytować osoby mającej status radcy prawnego w opinii publicznej ani podważać zaufania do zawodu radcy prawnego. W każdej sferze działalności (również pozazawodowej) zachowanie radcy prawnego winno przyczyniać się do ochrony godności i autorytetu radcy prawnego jako jednostki, jak i samorządu zawodowego radców prawnych. Jest to swoista wartość, z której wyprowadza się wzorcową powinność zachowania.

4. Chybione jest także zapatrywanie OSD, jakoby fakt niepociągnięcia Obwinionego do odpowiedzialności dyscyplinarnej na gruncie ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie miał przesądzać o braku możliwości ponoszenia odpowiedzialności dyscyplinarnej na gruncie ustawy o radcach prawnych. Nie powinno budzić wątpliwości, że poszczególne reżimy odpowiedzialności są niezależne od siebie. Nawet w przypadku odpowiedzialności karnej ustawa o radcach prawnych w art. 67 ust. 1 przesądza o odrębności obu wskazanych w tej normie prawnej systemów odpowiedzialności represyjnej. Zasadę samodzielności jurysdykcyjnej należy analogicznie (albo jak wypadałoby wskazać - tym bardziej) zastosować do ewentualnego zbiegu odpowiedzialności dyscyplinarnej na gruncie ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie oraz radcowskiej odpowiedzialności dyscyplinarnej.

5. Błędne przekonanie OSD o wymknięciu się a priori sfery życia prywatnego z reżimu odpowiedzialności dyscyplinarnej odniosło ten skutek, że stanowiące przedmiot rozpoznania w sprawie niniejszej czyny Obwinionego nie zostały ocenione przez pryzmat przesłanek odpowiedzialności dyscyplinarnej. Z tego powodu w ramach kontroli instancyjnej zaskarżonego rozstrzygnięcia zaaprobować nie można. Jest to jednoznaczne z koniecznością drugoinstancyjnej ingerencji w zaskarżone orzeczenie. Ze względu na regułę ne peius wynikającą z art. 454 § 1 Kpk jedynym możliwym rozstrzygnięciem na tym etapie jest uchylene zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania OSD. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ten uwzględni, iż popełnienie czynów objętych wnioskiem o ukaranie w sferze życia prywatnego nie wyklucza możliwości ponoszenia odpowiedzialności dyscyplinarnej przez radcę prawnego. Sąd I instancji w ramach swojej autonomii zweryfikuje, czy objęte wnioskiem o ukaranie czyny były zgodne z wzorcową powinnością zachowania radcy prawnego. Wzorcowa powinność zachowania kształtowana jest m. in. normami deontologii zawodowej, których naruszenie co do zasady powoduje konieczność zastosowania trafnej reakcji dyscyplinarnej.

Z powyższych względów na podstawie art. 437 § 1 i 2 Kpk w związku z 454 § 1 Kpk w związku z art. 74¹ pkt 1 ustawy o radcach prawnych orzeczono jak w pkt 1 sentencji.

O kosztach postępowania odwoławczego Wyższy Sąd Dyscyplinarny orzekł w pkt 2 sentencji na podstawie art. 70⁶ ust. 2 zdanie drugie ustawy o radcach prawnych.